Rama P. Coomaraswamy

A PROBLÉMA: EZ UGYANAZ AZ EGYHÁZ?

A II. VATIKÁNI ZSINAT a katolikus egyház történetében fordulópontnak tekinthető. Ezen eseményt megelőzően az egyház *„tökéletes közösségnek"* tartotta magát, amelyen nem szükséges változtatni. Mivel most és az örökkévalóságban létezik, *„minden idők egyházaként"* tekintett magára. A II. vatikáni zsinat után *„dinamikusnak"*, *„haladónak"*, *„új egyháznak"* és *„korunk egyházának"* hívja magát. Azt állítja, hogy önmagát és Krisztus üzenetét a modern világ feltételeihez idomította.[1]

De ez az üzenet meglehetősen vegyes természetű. A bevezetett drasztikus modernizációk ellenére is azt állítja, hogy *„semmi lényegi változás nem történt"*, és *„csupán a kezdeti gyakorlathoz tért vissza"*. Míg sokan gondolkozás nélkül elfogadták ezeket a kijelentéseket, mások ellentmondásosaknak találták. A végeredmény a hívek meghasonlása lett, amin a következő negyvenöt év nem sokat enyhített.

Az emberi értelem azt mondja nekünk, hogy az igazság – feltéve, hogy létezik ilyesmi – nem változhat. A dolog természetéből adódóan a katolikusok ragaszkodnak bizonyos igazságokhoz, nevezetesen ahhoz, hogy Jézus Krisztus Isten, hogy alapított egy „látható" egyházat, és megígérte, hogy ez az idők végezetéig megmarad, és hogy ezen egyház a katolikus egyház.[2] Úgy vélik továbbá – vagy vélniük kellene –, hogy eme egyház sértetlenül megőrzi és tanítja a Krisztus által kinyilatkoztatott igazságokat és gyakorlatokat.[3] Hit kérdése, hogy csak ezen az egyházon belül lehet megtalálni Krisztus tanításának teljességét, az apostoli szukcessziót és a szentségeket, amelyek látható „kegyelmi eszközök".[4]

A történelem során sokan voltak, akik tagadták, hogy a katolikus egyház lenne az, amelyet Krisztus alapított, azon az alapon, hogy emberek által kitalált, hamis doktrínákat tett magáévá; hogy eltorzította az eredeti üzenetet (ami végülis ugyanaz); vagy hogy nem sikerült érintetlenül megőriznie az eredeti letéteményt. Ha az egyház bűnös ebben, akkor lényegénél fogva elfordult az eredeti testtel – az *„egy, szent, katolikus és apostoli egyházzal"* – való „egységtől". Ha „katolikusoknak" akarjuk nevezni magunkat – és üdvösségünk függ attól, hogy tartjuk-e magunkat a tanításaihoz –, akkor biztosnak kell lennünk abban, hogy hitünk és cselekedeteink összhangban állnak azzal, amit Krisztus és az apostolok eredetileg tanítottak.[5] Másként megfogalmazva, ahhoz, hogy katolikusoknak nevezzük magunkat, biztosnak kell lennünk abban, hogy ugyanabban az egyházban vagyunk, melyet Krisztus alapított, és hogy ez az egyház hűségesen megőrizte az eredeti, Krisztus és az apostolok által adományozott „hitletéteményt".

„(...) Krisztusnak vajon az volt a szándéka, hogy egyháza folyamatosan alkalmazkodjék a változó körülményekhez?"

Senki nem vitatja a tényt, hogy a II. vatikáni zsinat után a katolikus egyház más lett.[6] Az alapvető pont az, hogy a bevezetett változások nem többek-e „észérveknél", vagy érintenek alapvető doktrinális és gyakorlatbeli kérdéseket

is. Ha ez utóbbiról van szó, azt a következtetést kell levonnunk, hogy a zsinat utáni egyház már nem ugyanaz, mint a II. vatikáni zsinat előtti.[7]

A problémát több szinten fel lehet vetni – a doktrína szintjén: sértetlenül megőrizte-e az egyház a kinyilatkoztatást, amelyet Krisztus és az apostolok rábíztak, mint „igazgyöngyöt"; liturgiája érvényes-e, vagy sem ugyanazon értelemben, amelyben mindig is annak tekintették; új egyháztörvényei összeférnek-e, vagy sem azokkal, amelyekkel korszakokon keresztül kormányozta önmagát; sértetlenül megőrizte-e, vagy sem az apostoli szukcessziót; és hogy akik a II. vatikáni zsinat óta Péter székében ültek, Péter hangján (tekintélyével) beszéltek-e, vagy sem. A válasz az e fejezet elején felvetett kérdésre – *„ez ugyanaz az egyház?"* – lényegében az iménti kérdésekre adott válaszoktól függ. Általánosságban megállapítható, hogy a hagyományhű katolikusok állítása szerint nem ugyanaz az egyház, míg azok, akik hajlandók elfogadni és megvédeni a II. vatikáni zsinat és a zsinat utáni „pápák" által bevezetett változásokat, határozottan amellett érvelnek, hogy ugyanaz.[8] Ez egy sor másodlagos kérdéshez vezet: Krisztusnak vajon az volt a szándéka, hogy egyháza folyamatosan alkalmazkodjék a változó körülményekhez? Vannak bizonyos területek, ahol az alkalmazkodás legitim, máshol pedig az eredeti üzenet eltorzításává válik? A II. vatikáni zsinat bevezette változások jelentősek, vagy csak kisebb részleteket érintenek? A pápák – mint Krisztus földi helytartói – fel vannak hatalmazva arra, hogy végbevigyék ezeket a változtatásokat? Lehetséges lenne, hogy a katolikus egyház az évszázadok folyamán az Alapítója által kialakított mintáktól oly mértékben eltért, hogy jelen vezetőire hárult az, hogy eredeti tisztaságát valamelyest helyreállítsák? Ez a könyv ezekre a kérdésekre kísérel meg válaszolni.

„(...) a zsinat előtti források mindig egyértelműek és velősek. A zsinat utáni dokumentumok szószátyárak, nem egyértelműek és bármilyen vitás pont mindkét oldalán idézhetők."

De máris felvetődik egy probléma. Kinek kell az egyház nevében beszélni? Akik jogot formálnak a katolikus névre, már nem alkotnak egy intellektuális értelemben koherens közösséget. A katolikusokat ma nagyjából fel lehet osztani azokra, akik „hagyományhűek" és azokra, akik „zsinat utániak" – jóllehet a határvonalak még itt sem pontosan kivehetők. És a zsinat utáni vagy *„Novus Ordo"* katolikusok pedig egy a „konzervatívtól" a „liberálisig" terjedő skálához igazodnak, míg a hagyományhű katolikusok aszerint különböznek, hogy milyen véleményt alkotnak a jelenkori „pápákról".[9] A probléma az, hogy saját állítása szerint e közösségek mindegyike az „igazi" egyházat képviseli, és az egyház dokumentumait idézi partikuláris nézetét megvédendő. Megpróbálván tisztázni a vitás pontokat, csak egyértelmű információforrásokból fogunk idézni. Mindazonáltal fennáll egy ellentmondás: a zsinat előtti források mindig egyértelműek és velősek. A zsinat utáni dokumentumok szószátyárak, nem egyértelműek és bármilyen vitás pont mindkét oldalán idézhetők. Mivel a dolog így áll, a szelekció elkerülhetetlen. Megpróbálunk a lehető legpártatlanabbul eljárni.

A katolikus hit úgy írható le, mint láncolatos, egymáshoz kapcsolt „tények" sora, amely tantételek és gyakorlati tevékenységek állandó magját alkotja. Ugyanolyan nehéz elkülöníteni „a hit" bármely aspektusát a teljes tartalomtól, mint meghatározni a pókháló kezdőpontját. Valahonnan mégis el kell indulni, így ezt a tanulmányt az egyház „magisztériumával", vagyis „tanítóhivatalával" kezdjük. Akik számára ismeretlen ez a fogalom, mondjuk el, hogy a „tanítóhivatal" logikusan következik abból, hogy Krisztus „látható" egyházat alapított. Ezzel egy hierarchikus intézményt hozott létre, és szán-

déka az volt, hogy ez az intézmény – „Krisztus misztikus Egyháza" – földi Jelenlétének meghosszabbítása legyen (Ef 5,23). Mint ilyennek, eme egyháznak valódi természeténél fogva feladata és kötelessége sértetlenül megőrizni és átadni Krisztus üzenetét (tantételeket és a bevett gyakorlati tevékenységeket). *„Elmenvén azért, tegyetek tanítványokká minden népeket, (…) tanítván őket, hogy megtartsák mindazt, a mit én parancsoltam néktek"*. (Mt 28,19–20) Akik azzal vannak megbízva, hogy *„legeltessék az Ő juhait (…) az Ő nevében"*, nem kaptak felhatalmazást arra, hogy bármilyen más igazságot tanítsanak *„az Ő nevében"* azon kívül, amit Ő maga nyilvánított ki. Ennélfogva azt is mondta, hogy *„Aki titeket hallgat, engem hallgat"*. (Lk 10,16) Ebből az is következik, amit Pál apostol fogalmaz meg: *„De ha szinte mi, avagy mennyből való angyal hirdetne is néktek valamit azon kívül, amit néktek hirdettünk, legyen átok. (…) Tudtotokra adom pedig atyámfiai, hogy az az evangyéliom, melyet én hirdettem, nem ember szerint való; mert én sem embertől vettem azt, sem nem tanítottak arra, hanem a Jézus Krisztus kijelentése által"*. (Gal 1,8–12)

AZ EGYHÁZI MAGISZTÉRIUM MIBENLÉTE

Hogy a Nevében történő tanításra képessé tegye egyházát, nem írott műveket hagyott nekünk,[10] hanem egy „élő magisztériumot" (a Vele egységben lévő pápát és püspököket), amelyet felruházott hatalmával, és amelynek támogatására ígéretet tett. Ez a funkció, „a hit letéteményének" átadása Tradíciót (szó szerint „ami továbbadott") képez, s ennélfogva az igazi egyház és a magisztérium önnön természetéből adódóan tradicionális.[11]

> „Az egyház azt tanítja, és mindig is azt tanította, hogy létezik egy isteni Tradíció, azaz az apostoloknak isteni módon kinyilatkoztatott igazságok összessége, amely a valódi magisztérium pásztorain keresztül sértetlenül áthagyományozódott."[12]

Mielőtt megvizsgálnánk e minden katolikus által elfogadandó tanítóhivatal mibenlétét, fontos hangsúlyozni, hogy nem ember, hanem Isten alá rendelt. Ebből következően a magisztérium tanítása tévedhetetlenül igaz. Ha mégsem, akkor Krisztus hazudott volna nekünk. A zsinat utáni egyház védelmezői gyakran azt állítják, hogy az egyház tanítóhivatala „a pápában és a vele egységben lévő püspökökben" van jelen. Egy ilyen kijelentést, jóllehet igaz, nem lehet önmagában álló tényként felfogni. Az új egyház által bevezetett, doktrínát, rítusokat és törvényeket érintő változások igazolására használva a *suppressio*

Bellarmin Szent Róbert (1542–1621)

Cornelius Cornelii a Lapide (1567–1637)

veri és a *suggestio falsi* [az „igazság elnyomása" és a „hamisság sugalmazása" – *a szerk.*] klasszikus esetévé válik. A kijelentés csak olyan esetben igaz, amikor maga a pápa és a vele egységben lévő püspökök – *depositi custodies* funkciójuknál fogva (a hit „letéteményének" őrzői, ahogyan 1Tim 6,20 versében áll) – nem tértek el attól, amit Krisztus és az apostolok az egyháznak átadtak, és nem sértik azt.[13]

Ezt az elvet sokféleképpen kifejtették. Az egyik legvilágosabb szerint a hierarchia – a magisztérium őrzéséért és értelmezéséért felelősek – minden tagja, mielőtt tagja lesz a tanító egyháznak, tagja kell, hogy legyen a hívők gyülekezetének. A pápa, mint Krisztus földi helytartója, isteni Mesterünkkel „egy(ségben) hierarchikus személy". Mint ilyen, nem taníthat mást, mint amit Mesterünk tanítana, és nem lehet, hogy ne legyen a hívők gyülekezetének tagja. Mivel a pápa egységben van Krisztussal, ezért vannak vele egységben a püspökök, mi laikusok (akiknek nincsen tanítói hivatásuk) pedig ővelük.[14]

Az egyház mindig is azt tanította, hogy egyes pápáknál előfordulhat, hogy magánéletükben és a közéletben eltérnek a hamisítatlan tanítástól.[15] Ha pedig megválasztását megelőzően térne el attól, akkor a választást érvénytelennek kell tekinteni;[16] ha megválasztása után nyíltan olyan doktrínákat tesz magáévá, amelyek ellentmondanak a szóban forgó letéteménynek, és makacsul ragaszkodik is hozzájuk, akkor nyilvánosan eretnekké válna, és mint ilyen már nem lenne pápa.[17] Ez teljesen ésszerű, mivel attól a pillanattól, hogy nyíltan kitartott az eretnekség mellett, már nem hívő katolikus és nem pápa, arról nem is szólva, hogy nem Krisztus helytartója és nem *„pontifex"* vagy „híd" e világ és az eljövendő között. Szent Ambrus gyakran idézett maximája a tekintetben, hogy *„ahol Péter van, ott van az egyház"*, csak abban az esetben érvényes, amennyiben „Péter" továbbra is megingathatatlan az ortodoxiában, vagyis *„az igaz hitben és hamisítatlan tanításban"*.[18] Ha viszont nem az, mint Cajetan bíboros tanította, *„sem az egyház nincs őbenne, sem ő nincs az egyházban"*.[19] Cornelius Lapide SJ kertelés nélkül fogalmaz:

> „Ha a pápa nyilvánvaló eretnekség bűnébe esne, *ipso facto* nem lenne többé pápa, sőt, mi több, keresztény hívő sem."[20]

Ami azt illeti, az „erkölcsi tisztaságnak" éppenséggel a jelenkorban is nagy jelentőséget tulajdonítanak. Ám az ortodoxia „intellektuális tisztaság", és mint ilyen, nélkülözhetetlen előfeltétele

a kegyelemnek. Ennek fényében az ortodoxia – ami távolról sem annyi, hogy „megmondani másoknak, mit higgyenek" – utalás az igazság elsőségére és minden mást megelőzőségére.

Így a pápát és feladatát pontosan az az autoritás korlátozza, amely saját autoritásának is bázisa. Krisztus földi helytartójaként uralkodói funkcióját és kváziabszolút uralkodói hatalmát az korlátozza, hogy nem saját nevében (ami despotizmus lenne), hanem Ura és Mestere, Krisztus nevében kell cselekednie. Az I. vatikáni zsinatban ez *de fide* tanítás:

> „Péter és utódai nem azért kapták a Szentlélek ígéretét, hogy – kinyilatkoztatása által – új tanításokat hozzanak napvilágra, hanem azért, hogy – segítségével – az apostoloktól, a hit letéteményeseitől kapott kinyilatkoztatást sértetlenül megőrizzék és hittel terjesszék."[21]

„(…) ha engedelmességgel tartozunk az egyházban bármilyen hatalomnak, annak pontosan az az oka, hogy ama hatalom Krisztust jelképezi. Ha valaki Jézus nevében olyat parancsolna meg vagy olyat tanítana, ami nyilvánvalóan ellenkezik azzal, amit Isten parancsol és tanít, kötelességünk megtagadni azt és elutasítani újdonsült elgondolását."

Az egyházra vonatkozó e tanítást XII. Piusz pápa állásfoglalása világosan érthetővé teszi:

> „Olyan érvet sem lehet ez ellen felhozni, miszerint az egyháznak adatott ítéletalkotás elsődlegessége folytán ilyen misztikus testnek két feje van. Mert Péter primátusa csak Krisztus helytartójakénti elsődlegesség; így csak egyetlen feje van e testnek, nevezetesen Krisztus." *(Mystici Corporis Christi)*

Ha alárendeltjei vagyunk *„az egyház tanítói tekintélyének"*, manapság, amikor oly sok pásztorunk *„saját* (álintellektuális) *vágyát"* követi, amikor *„visszás dolgokról beszélő emberekké"* váltak, *„hiú fecsegőkké és csábítókká (…) tévedőkké és tévedésbe ejtőkké"*,[22] elengedhetetlen, hogy tisztázzuk ezeket, és az ezekhez kapcsolódó kérdéseket. Ha nem tesszük meg, abból csak az következhet, hogy elfogadjuk, ami hamis, vagy hamis jelentést tulajdonítunk az „engedelmességnek", amely kiforgatja magát az igazságot. Az egyház soha nem kért bennünket arra, hogy fogadjuk el a tévedést, vagy hogy az „engedelmesség" nevében törvénytelen és bűnös parancsoknak engedelmeskedjünk. Krisztusnak tartozunk engedelmességgel – *„Istennek kell inkább engedni, hogynem az embereknek"* (ApCsel 5,29) –, és ha engedelmességgel tartozunk az egyházban bármilyen hatalomnak, annak pontosan az az oka, hogy ama hatalom Krisztust jelképezi. Ha valaki Jézus nevében olyat parancsolna meg, vagy olyat tanítana, ami nyilvánvalóan ellenkezik azzal, amit Isten parancsol és tanít, azt kötelességünk megtagadni és elutasítani újdonsült elgondolását.[23] Miként azt Antiochiai Szent Ignác kijelentette *Az efezusiaknak* írt levelében az apostolok alatti időkben:

> „Ne kövessetek tévtanokat, testvéreim. (…) Ha egy ember hamis tanítás által korrumpálja az Isten iránti hűségét, ami miatt Jézus Krisztus megfeszíttetett, az ilyen az olthatatlan tűzre megy alávalóságában, ahogy az is, aki hallgatja őt."

Normális körülmények között a pápa és vele egységben a püspökök elővigyázatosak lennének, hogy egyedül azt tanítsák, amit mindig is tanítottak. Feladatuk, hogy fenntartsák és interpretálják a tanítóhivatalt. Ha magyará-

zataikban látszólag hozzá is tesznek valamit a tantételekhez, az soha nem lehet ellentmondásban a korábban tanítottakkal, mert az igazság sohasem mondhat ellent önmagának. (Adódnak körülmények, amikor a pápának a felmerülő kérdésekben a magisztérium álláspontját kell ismertetnie – ahogyan a fogamzásgátló tabletták megjelenésekor XII. Piusz például azt tanította, hogy gyógyászati célból lehet használni, de a születésszabályozás eszközeként nem.) Ha a jelenlegi viszonyok között úgy találjuk, ellentét van aközött, amit a tanítóhivatal szempontjából tanítanak és aközött, amit a múltban mindig is tanítottak, akkor az egyház változhatatlan tanítása alapján kell megítélni a jelenlegi papi rendet. A keresztény nem ítélheti meg egy másik ember lelkét, de köteles megítélni annak tanítását. Ha nem tudna különbséget tenni aközött, hogy mi katolikus és mi nem, nem lenne elkötelezett keresztény. Ha úgy ítéljük meg, hogy a zsinat utáni egyház által ma tanítottak ellentmondanak az egyház elmúlt kétezer évre szóló, változhatatlan tanításának, azzal nem ítélkezünk mások lelke fölött, hanem katolikus kötelességünknek teszünk eleget.

Ford. Bencze Tamás

Jegyzetek

* Rama P. Coomaraswamy: *The Destruction of the Christian Tradition*. 2. jav. kiad. Bloomington, 2006, World Wisdom, I. fejezet. – A szerzőtől egy további írás olvasható a *Magyar Hüperión* 2. évf. 1. (2014. február–április) számában. *(A szerk.)*

[1] Természetesen a II. vatikáni zsinaton szabadjára engedett erők közül sok már működött az egyházban az elmúlt két-háromszáz évben – ha nem egyenesen megalapításának pillanatától kezdve. A II. vatikáni zsinattal az egyház az egyház szívébe hozta ezeket az erőket, és hivatalos tanításainak részévé tette.

[2] Egy egyháznak „láthatónak" kell lennie, különben nem lehetne egyháznak nevezni. Ezt az egyházat korszakokon keresztül változatlan tanításai és gyakorlatai révén értelmezzük. A protestánsok számos, jobban mondva egy „láthatatlan" egyházban hisznek.

[3] A kinyilatkoztatás voltaképp az utolsó apostol halálával ért véget.

[4] Melchoir Canus, a tridenti zsinat (1545–1563) korának teológusa a következőképpen összegezte ezt az elvet: „*Csak egyetlen mesterünk vagy orvosunk van, Jézus Krisztus, aki egyszerre Isten és ember, ugyanaz tegnap és ma. Őáltala cselekedett mindent Isten, az Atya. (…) Jézus Krisztus ily módon minden igazság és minden biztos tudás elsődleges forrása úgy a természeti, mint a természetfeletti rendben. (…) Amilyen mértékben képviseli Istent ez az egyház a földön, amilyen mértékben Isten Maga ölt benne testet, ez az egyház a hit és az isteni értelem természeti és természetfeletti, szükséges és csalhatatlan orgánuma.*" Idézi René François Rohrbacher: *Histoire universelle de l'Église catholique*. 10. köt. Párizs, é. n., Letouzey et Ané Éditeurs, 118. o.

[5] Ez a könyv egy katolikus tollából való, és elsősorban katolikusoknak szól. A protestánsok lényegében abban ismerik fel ezen alapelvet, hogy állításuk szerint visszatérnek az eredeti kereszténységhez. Meggyőződésük, hogy a korszakok folyamán a katolikus egyház eltorzította és megváltoztatta az eredeti „letéteményt". A „katolikus" szó egyetemeset jelent. Érdemes Szent Ágostont idézni ezen a ponton: „*Szilárdan ki kell tartanunk a keresztény vallás és azon egyház közössége mellett, amely egyház katolikus, és nemcsak saját gyermekei hívják katolikusnak, hanem minden ellensége is. Az eretnekek és a skizmák követői valahányszor – nem sajátjaikkal, hanem – idegenekkel beszélgetnek, magukat meghazudtolva a katolikus egyházat csak úgy nevezik, hogy a katolikus. Mert másként nem lehetne tudni, hogy miről beszélnek, hacsak nem azzal a névvel illetik, amelyet az egész világon visel*".

[6] Egy szellemes megjegyzés szerint: „*A II. vatikáni zsinat előtti egyházban semmi nem változott, csak a kenyér és a bor. A II. vatikáni zsinat utáni egyházban minden megváltozott, kivéve a kenyér és a bor.*"

[7] Számos „új", a II. vatikáni zsinat utáni egyházat elfogadó katolikus ellenzi a zsinat utáni megjelölést. Annak ellenére, hogy maga eme új egyház papi rendje alkotta meg az elnevezést. Először VI. Pál küldöttei használták, akiket Écône-

ba küldött Lefebvre érsek megintésére. VI. Pál ugyancsak élt a *„Zsinat egyháza”* kifejezéssel, XXIII. János pedig *„új pünkösdnek”* nevezte. Nehogy lemaradjon, II. János Pál *„új adventnek”* titulálta.

[8] Helyesebb lenne azt mondani, hogy a hagyományhű katolikusok szerint az egyház nem változhat, míg a modernisták – akik tagadják az igazság megváltoztathatatlanságát, és úgy tartják, hogy a vallás „érzés” kérdése – szerint változhat. A zsinat utáni katolikusok többsége közömbös e princípiumokat illetően, és egyetértenek a változásokkal, mert könnyen el tudják fogadni azokat. Az új egyház sokkal kevesebb követelményt támaszt tagjaival szemben.

[9] Számos konzervatív zsinat utáni katolikus hagyományhűnek tekinti önmagát. A *„»Novus Ordo«* katolikusok” kifejezés onnan ered, hogy ők az új miserendet követik. A hagyományhű katolikusok egyöntetűen ragaszkodnak az egyház hagyományos rítusaihoz, de a tekintetben különbözőek, hogy elfogadják-e a zsinat utáni „pápák” katolikus voltát. Elkerülhetetlen az uralkodó zűrzavar.

[10] A *Szentírás*t Jézus halála után különböző időpontokban jegyezték le – a *Jelenések könyvé*t körülbelül nyolcvan évvel később. A szentírási kánon csak 397-re készült el. Ennélfogva az egyház a *Szentírás*t a Hagyomány egy aspektusaként fogja fel, nem pedig önálló létezőként.

[11] A „tradicionális” a latin „továbbad” jelentésű *trado* szóból ered. A „vallás” a latin „köt” jelentésű *religare* igéből származik. Beszélhetünk a Tradícióhoz való kötődésről, de ez valójában nem más, mint az eredethez vagy centrumhoz való kötődés, azaz az „Igéhez”, amely *„kezdetben vala”*. Kitartani a Tradíció mellett annyi, mint hűségesnek lenni a kezdethez; megmaradni a primordiális tisztaságban és az egyetemes normalitásban. A protestánsok egyedül a *Szentírás*ra alapozzák hitüket, míg a katolikusok számára a *Szentírás* része a Tradíciónak.

[12] Adolphe Tanquerey: *Dogmatic Theology*. New York, 1959, Desclee Co.

[13] Amint azt a francia püspökök 1976-ban, a francia egyházat érintő súlyos válság megtárgyalása végett összehívott lourdes-i nagygyűlésükön megállapították: *„Az egyház egysége mindenek felett áll, és ezt egyedül az garantálja, hogy egyetért a pápával. Aki ezt tagadja, kizárja magát ebből az egységből.”* Egy másik példával szolgál Normandin testvér *A Priest Out in the Cold* című könyvében. Amikor főtisztelendő Paul Gregoire, montreáli érsek elmozdította plébániájáról Normandin testvért, az érsek a következőt mondta: *„Lelkiismeretem súlyos kötelezettséget ró rám, hogy engedelmeskedjem feljebbvalómnak, a pápának. Inkább tévedjek érte, mintsem igazam legyen ellene.”* Nos, az érsek vagy nem ismeri saját teológiáját, vagy nem katolikus.

[14] A laikusoknak nincsen nyilvános tanítói szerepkörük, jóllehet kötelesek tanítani azokat, aki fölött befolyással rendelkeznek, mint például a családtagokat, és képesnek kell lenniük kérdéseket megválaszolni, még a futólag ismertek által feltetteket is.

[15] A pápa „tévedhetetlensége” nem teszi őt robottá. Szabad akarata van, és ugyanúgy mint a többiek, képes bűn elkövetésére.

[16] IV. Pál pápa *Cum ex Apostolatus officio* (1559) apostoli konstitúciójában kimondja, *„ha valamikor úgy adódna, (…) hogy egy uralkodó római főpap (…) pápává való (…) kinevezése előtt eltérne a tanoktól vagy valamilyen eretnekség bűnébe esne, a megválasztás semmis, még ha az összes bíboros egyhangúlag járult is hozzá. Nem válhat érvényessé (…), az illető megkoronázása és az általa viselt hivatali jelvények ellenére sem, akkor sem, ha mindenki hódol előtte, és bármeddig is tartson a helyzet, senki semmiképpen nem tekintheti érvényesnek a megválasztást. Ez nem ruház és nem is ruházhat rá semmiféle vezetői hatalmat sem az egyházi, sem a világi területen. (…) Egyetlen szavának, egyetlen cselekedetének, egyetlen határozatának és semminek, ami tőle ered, nincs bírói hatalma és abszolúte semmi törvényes ereje. Az ilyen körülmények között megválasztott (…) személy visszamenőleges hatállyal megfosztatik minden rangjától, tisztségétől, méltóságától, címétől, hivatalától és hatalmától.”*

[17] Szent Bellarmin bíboros tanítja: *„Papa hereticus est depositus.”* [„Az eretnek pápa letett pápa” – *a szerk.*] Egy pápa természetesen tévedhet bizonyos pontokon, de vissza is léphet, amikor hibájára rámutatnak. (Azért vannak teológusai, hogy e hibákat elkerülendő konzultáljon azokkal.) Az eretnekséghez az kell, hogy kitartson egy tévedés mellett, akkor is, ha tudomására hozták, hogy tévedés, vagy teológiai nyelvet használva, hogy *formálisan* is eretnek legyen, ne csak *materiálisan*. Ez *„formálisan”* az eretnekség mellett a „megátalkodottság” bűnét is maga után vonja. I. Honorius pápát elítélte a hatodik egyetemes, III. konstantinápolyi zsinat a következő szavakkal: *„Tekintettel arra, hogy ezek (Sergius-nak írt levelei és Sergius írásai) nincsenek összhangban az apostoli dogmával, valamint a szent zsinatok és minden, a jóváhagyásra érdemes atya hitelvi döntéseivel, és hogy ezzel szemben, hamis és eretnek tanokat támogatnak, teljesen elvetjük és azzal vádoljuk őket, hogy vészesen fenyegetik a lelkek üdvözülését. (…) Ítéletünk az, hogy Honorius, egykori római*

püspök, kivettessék Isten Szent Katolikus Egyházából és kiközösíttessék." Leó pápa (†683) – akire annak kényszerűsége hárult, hogy ilyen kijelentéseket szentesítsen – írta: „*Kiközösítjük azokat, akik ösztönzői voltak ezen új tévtanoknak (…) [beleértve] Honorius pápát, akiről bebizonyosodott, hogy képtelen megértetni ezen apostoli egyházzal az apostoli hagyomány tanítását, amikor megengedte, hogy szentségtörő árulás szennyezze makulátlan hitét.*" Mindenki elismeri, hogy tévedésében nem volt megátalkodott, a többség pedig azt, hogy a levél – lévén privát – nem pápai aktus volt, ennél fogva nem *ex cathedra*. A legtöbben úgy vélik, hogy óvatlansága miatt ítélte el II. Leó, de egyházi átokkal nem sújtotta. (Lásd *Catholic Encyclopedia,* 1908.) II. Paszkál pápát (1099–1118), miután V. Henrik császár börtönbe vettette, arra kényszerítették, hogy engedményeket és ígéreteket tegyen, amelyeket lehetetlenség volt összeegyeztetni katolikus elvekkel (egyházi személyek világi uralkodók általi invesztitúrájának vonatkozásában), és (többek között) Szent Brúnó, Burgundi Guido, Vienne érseke, a leendő II. Kallixtusz pápa, csakúgy mint Grenoble-i Szent Hugó azt mondta neki, hogy „*ha egy másik utat választ, és visszautasítja döntésünk ratifikációját (miszerint vissza kell vonnia V. Henrikkel kötött megállapodásokat), az Isten legyen irgalmas önhöz, mert ha így állna a dolog, kénytelenek lennénk hűségünket megvonni öntől*". A pápa visszalépett. Más példákat is lehetne említeni. Lásd René François Rohrbacher: i. m. 6. köt. 380. o.

[18] Az „*igaz hit és hamisítatlan tanítás*" az „*ortodoxia*" szó meghatározása a *Catholic Encyclopedia*-ben (1908). A modernista kísérlet, amely egyfajta fanatikus szigorúságként próbálja lefesteni az ortodoxiát, valótlannak nyilvánítja azt a tényt, miszerint vannak bizonyos dolgok, amelyekkel kapcsolatban feltétlen szigorúnak kell lennünk. Ha az igazság tekintetében nem lennénk szigorúak, nem lettek volna mártírjaink. „*Mit látni mentetek ki a pusztába? Nádszálat-é, a mit a szél hajtogat?*" (Mt 11,7) Az egyház sziklára épült, nem futóhomokra.

[19] Idézi Charles Journet: *L'Église du Verbe incarné*. 2. köt. Párizs, 1952, Desclée de Brouwer, 840. o.

[20] Cornelius Cornelii a Lapide SJ: *Commentaria in Scriptura Sacram*. Párizs, 1893, Ludovicus Vives. Az 1637-ben elhunyt szerző mintegy harminc kötetre rúgó kommentárja a hagyományhű egyház egyik mesterműve. Sajnálatos módon eddig csak az *Újtestamentum* kommentárját fordították angolra. Ez az egyház általános tanítása. „*Amint Cajetan mondja, »Aki nem keresztény, semmiképpen nem lehet pápa.« Nem lehet egyházfő az, aki nem tag, és aki nem tag, az nem keresztény. De aki nyilvánvalóan eretnek, az semmiképp nem keresztény, amint Szent Ciprián mondja IV. könyvének 2. levelében; amint Szent Atanáz az ariánusokkal szemben megfogalmazott második prédikációjában; amint Szent Ágoston* De gratia Christi *című könyvének 20. fejezetében; amint Szent Jeromos* (Liber Contra Luciferianos) *és sokan mások. Ebből következik, hogy aki nyilvánvalóan eretnek, nem lehet pápa*". Fr. Joaquin Saenz y Arriaga: *Sede Vacante – Paulo VI no es legitimo Papa*. Urraza, 1973, Editores Asociados, 112. o. Az egyházjog világosan kimondja, hogy „*az egyházi személy, aki nyilvánosan elhagyja a katolikus hitet, minden egyházi hivatalt* ipso facto *és kinyilvánítás nélkül elveszít*" (2314).

[21] Heinrich Denzinger: *Enchiridion symbolorum, definitionum et declarationum de rebus fidei et morum*. A katolikus doktrína klasszikus forrása. A *The Sources of Catholic Dogma* című angol fordítás (New York, 1955, Herder) néhány helyen hiányos.

[22] Ezek bibliai kifejezések és idézetek X. Szent Piusz pápa modernistákkal szemben megfogalmazott *Pascendi* enciklikájának bevezető bekezdéseiből. *Didaszkolai*[*] (mint Pál *Timóteushoz írt második levelében)* – Lerins-i Szent Vince szavaival – „*mindig is léteztek, most is léteznek, és mindig is létezni fognak*". [[*] A „viszkető fülek" értelmű *didaszkolai* problémájáról bővebben írt a szerző „Are Traditional Catholics a cult?" című cikkében. Online: www.the-pope.com/tracultc.html *(A ford.)*]

[23] Amint Szalézi Szent Ferenc mondta: „*Az engedelmesség az igazságon alapuló erkölcsi erény.*" (A hit, a remény és a szeretet teológiai erények, épp ezért magasabb rendűek.) Még a jezsuita engedelmességi fogadalom is kijelenti: „*minden dologban, kivéve azt, amit lelkiismereted mond, bűnös vagy*". Amint Aquinói Szent Tamás kijelenti: „*Néha megtörténik, hogy prelátus által kiadott utasítások Isten ellen valók; éppen ezért prelátusoknak nem mindenben kell engedelmeskedni. (…) Nem mindenben kell követni, csak azokban a dolgokban, melyek megfelelnek a szabályoknak, amelyeket Krisztus lefektetett*". (*Summa* II-II. 104. kérdés 5. cikkely, valamint *A Galátziabeliekhez írt levél kommentár*ja 2. 14.) Amint Sziénai Szent Katalin írta XI. Gergely pápának: „*Ó, Szentatyám, vannak alkalmak, amikor az engedelmesség közvetlenül a kárhozathoz vezet*". Ezt követően a *Biblia* egy passzusát idézte: „*Ha pedig vak vezeti a vakot, mind a ketten a verembe esnek*". (*Lettres de St. Catherine de Siene*. Párizs, 1886, Editions P. Tequi, 1. levél) Az engedelmesség erénye azért hangsúlyos a katolicizmusban, mert a benső tökéletesedés eszköze, de ez csak tradicionális keretek között igaz. Azt se felejtsük, hogy vannak olyanok is, akik a sátán parancsainak engedelmeskednek.